

NEKE ZANIMLJIVOSTI MUZEJA GRADA ZAGREBA

MOZDA je još uvijek premalo poznato, da Muzej grada Zagreba svojim do danas postavljenim i otvorenim dvoranama i nacrtom za daljnje uređenje zapravo izgrađuje novi tip muzeja. Povijesno i kulturno-povijesno značenje, bitno po muzej, koji treba da reprezentira prošlost glavnog grada Hrvatske, provedeno je dosljedno u novom postavljenom muzeju u toj mjeri, da je sakupljeni muzejski materijal svjesno podređen činjenicama iz povijesti našega grada i ima svrhu da ih zorno iznese.

Da povijesno događanje na terenu Zagreba bude u muzeju što povezanije i cjelovitije prikazano i da se pojedini predmeti kao materijalni ostaci prošlosti povežu, trebalo se poslužiti različitim vrstama pomoćnog materijala. Prema karakteru činjenica (događaja, ljudi ili predmeta), koje su se htjele ilustrirati, upotrijebiti ili objasniti, upotrebljeni su među ostalim odjevni i gipsu, fotografije, dekorativni slikarski paneli, geografske karte izrađene naročito u pojedine svrhe i »legende«, t. j. kratki pisani tekstovi.

Time su se zbirke muzeja, uz historijske i umjetnički vrijedne predmete, koji su tokom vremena sakupljeni kupnjom ili darovima pojedinaca, obogatili novim, sasvim osebnim, nalazima lijepim, lako pristupačnim i vrlo poučnim predmetima o prošlosti Zagreba. Oni upoznavaju posjetioce s povijesnim događajima na području, što se danas zove »grad Zagreb«, a koje je do prije sto godina potpadalo pod tri vlasti; današnjim Gornjim gradom, ilcem i njenom okolicom upravljala je »općina na brdu Gradecu«, Kaptolom i Novom Vesi gospodariji su zagrebački kanonici, a Vlačkom ulicom biskupi. Jedan od primjera spomenute nove vrste muzejskih predmeta vidimo u petoj dvorani muzeja: veliki dekorativni pano, koji prikazuje te najstarije dijelove današnjeg Zagreba. Na njemu su naslikani kao iz ptičje perspektive, — a prema starim crtežima i podacima iz starih opisa, — Gradec i Kaptol opasani bedemima i kulama, naselja »zvan zidina« njihovih, potoci, kako su nekad tekli, putovi i ribnjaci, gdje su se nekad nalazili. Uz svaki geografski ili topografski objekt označeno je na panou njegovo staro ime (na primjer »Šošarska Ves«, danas donji dio ulice P. Radića i sjeverna strana Trga Republike) i godina, kad se prvi puta spominje u historijskim izvorima. Tim crtežem dobiva svaki, pa i najneupućeniji posjetilac muzeja jasnu sliku o prirodnom smještaju i o ekonomski, politički i geografski uvjetovanom nastojanju pojedinih dijelova današnjeg Zagreba. Upoznavanjem te jezgre u mnogome se objašnjava urbanistička problematika suvremenoga grada.

Drugi muzejski predmet, koji također mnogo zanima posjetioce, jest velika geografska karta zemljišnih posjeda zagrebačke crkve, t. j. biskupa i kaptola u srednjem vijeku (u trećoj muzejskoj dvorani). Poznato je, da su crkveni feudali imali u Hrvatskoj, naročito prije provale Turaka, velike komplekse zemalja. Detaljnim studijem isprava i ispitivanjima na terenu, što ih je posljednjih godina proveo Muzej grada Zagreba, dobiveni su znatni naučni rezultati o prostiranju i granicama tih posjeda. U obliku ove dekorativno izvedene zemljovidne karte prvi se put iznose pred našu javnost.

Odljevi u gipsu, fotografije i kopije slika popunjavaju originalni muzejski materijal. Budući da se najstariji umjetnički spomenici Zagreba najvećim dijelom nalaze na mjestima, za koja su bili izrađeni, i od takvog su materijala, da se ne mogu prenositi (a da se i mogu premijeti, protivno bi se to principima suvremenog konzervatorstva), načinjeni su od kamenih spomenika odljevi, koji mogu vrlo dobro zamijeniti originale, a od fresaka velika fotografska povećanja i slikane kopije. Tako posjetilac može spomenike, koji se nalaze na nekoliko mjesta, u muzeju vidjeti na okupu, uporediti ih i lakše i bolje upoznati njihov karakter, vrijednost, historijsku dokumentarnost i sl.

Osim toga muzejska će publika pomoću tlocrta Gornjega grada saznati prve nazive ulica, koji se javljaju u 18. vijeku. Već po samim njihovim imenima

ući će u atmosferu tadašnjeg Gradeca, kojega je današnja Čirilometodska ulica bila »Glavna ulica« (kasnije prozvana »Gospodska«), a Demetrova nosila naziv »Blatna«.

Na više geografskih karata izvedenih različitim dekorativnim tehnikama posjetioci muzeja upoznavaju međunarodnu ratno-političku situaciju u pojedinim razdobljima (približavanje Turaka Zagrebu i sl.), klasne borbe unutar našeg naroda, ukoliko su imale neke veze sa Zagrebom na primjer bune kmetova i Krajiška u 18. stoljeću i dr.), trgovačke putove, koji su spajali naš grad s privrednim središtima Evrope i svijeta, uvoz i izvoz Zagreba, nalazišta na terenu Zagreba iz prethistorijskog, rimskog i ranosredovječnog doba i mnoge druge pojave iz prošlosti od najstarijih vremena do svršetka 18. vijeka; muzej je, naime, dosad zbog ograničenog prostora mogao urediti »zlozbene dvorane« s prikazom zagrebačke povijesti samo do godine 1800.

Ranosredovječne keramičke posude (u drugoj dvorani) iskopane u Matoševoj

ulici 9 i još na nekim lokalitetima Zagreba naročito uvjerljivo govore o srednjovjekovnoj obrtničkoj djelatnosti, kad su izložene u posebnoj maloj uzdanoj vitrini u neposrednoj blizini grafičkog prikaza obrta u srednjovjekovnom Gradecu. Isto su tako četiri topa iz 15. stoljeća, kojima su »kaptolci« pucali na nekadašnje stanovnike Gornjega grada, opipljivi ostaci borba, koje su u muzeju prikazane velikom slikom (Kljaković). Originalna renesansna klupa s bogatim intarzijama i rezbarjama iz stare katedrale (iz privatne zbirke Radovan, pohranjene u Muzeju grada Zagreba) reprezentira, uz kamene figure sa starog portala katedrale i neke druge predmete, umjetnost zagrebačke crkve.

Za ekonomsku prošlost Zagreba zanimljivi su predmeti iz ostavštine nekadašnjih cehova (cehovske »ladice«, majstorski listovi, alat, zastave i dr.), a kulturni nivo Zagreba od 17. stoljeća dalje prikazuju uz drugo i knjige, štampane u Vitezovićevoj i drugim zagrebačkim štamparijama.

Razdoblje baroka, koje je vanjskom licu »starog Zagreba« dalo glavni pečat, prikazuju u muzeju mnogi vrijedni umjetnički predmeti.

Svojim naporima oko stvaranja novog tipa gradskog povijesnog muzeja, u skladu sa suvremenim načelima povijesne nauke, izgradio se upravo u najnovije vrijeme Muzej grada Zagreba u jednu od istaknutih kulturnih ustanova našega grada.

Dr. Ljelja DOBRONIĆ